

Koronavirüs (Covid-19) Tedbirleri Kapsamında Evde Kalan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Belirlenmesi (Düzce Üniversitesi Örneği)

Kadir TİRYAKİ¹, Mensur PEHLİVAN¹, Hande BABA KAYA¹

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 20.08.2020

Kabul Tarihi: 14.09.2020

Online Yayın Tarihi:

14.09.2020

Anahtar Kelimeler

Covid-19, Spor Bilimleri, Öğrenci, Spor, temel Psikolojik İhtiyaçlar

Bu çalışma; Koronavirüs (Covid-19) Tedbirleri Kapsamında Evde Kalan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modeli ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim gören 189 erkek 87 kadın toplam 276 öğrenci oluşturmaktadır. Spor bilimleri öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi için Deci ve Ryan (2000) tarafından oluşturulmuş ve Kesici ve ark. (2003), tarafından Türkçe 'ye uyarlaması yapılmış Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programından yararlanılmıştır. İkili gruplarda Independent Samples T Testi, çoklu gruplarda ise One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; 12 haftalık covid-19 tedbirleri kapsamında evde kalan spor bilimleri öğrencilerinin, beslenme düzeni milli olma durumu ve cinsiyet değişkenleri ile temel psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark görülmezken, spor yapma süresi, evde zaman geçirme durumu, yaşadığı yer ve uyku düzeni değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar görülmüştür.

Determining the Basic Psychological Needs of the Faculty of Sports Sciences Students Staying at Home within the Scope of Coronavirus (Covid-19) Measures (Düzce University Example)

Abstract

Article Info

Received: 20.08.2020

Accepted: 14.09.2020

Online Published:

14.09.2020

Keywords

covid-19, sports sciences, student, sports, basic psychological needs

This work; The Faculty of Sports Sciences Staying at Home within the Scope of Coronavirus (Covid-19) Measures was made in order to determine the Basic Psychological Needs of Students. The research has been done with a scanning model. The study group of the research; There are a total of 276 students, 189 men, 87 women, studying at Düzce University Faculty of Sport Sciences. It was created by Deci and Ryan (2000) to determine the basic psychological needs of sports sciences students, and Keser et al. (2003), the Basic Psychological Needs Scale adapted to Turkish was used. SPSS 20.0 package program was used in the analysis of the data obtained. Independent Samples T Test was used in paired groups and One-Way ANOVA test was applied in multiple groups. The level of significance was evaluated as $p < 0.05$. As a result; Within the scope of 12-week covid-19 measures, there was no significant difference between the nutritional status of sports science students staying at home with their nationality and gender variables and their basic psychological needs, while the duration of doing sports, the state of spending time at home, the place where they live and the sleep pattern variables were statistically significant. differences were seen.

¹Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, /Türkiye

Giriş

İnsanların temel ihtiyaçları araştırmacıların uzun zamandan beri üzerinde durduğu konuların başında yer almıştır. İnsanlar ortaya çıkan bu ihtiyaçlar doğrultusunda hareket ederler. İhtiyaçları karşılama güdüsü insanların davranışlarının temelini oluşturmaktadır (Sarı ve ark. 2011). Maslow'un basitten

karmaşığa doğru sıralanmış olan beş temel ihtiyaçlar fizyolojik ihtiyaçlar, emniyet ve güvenlik ihtiyaçları, sevgi ve aidiyet ihtiyaçları, saygı ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı olarak ifade edilmiştir (Maslow, 1968). Temel ihtiyaçların gerçek doğası ve onların davranışa etkisi, ihtiyaç teorik bir kavram olarak düşünmeye yol açabilir. Bütün psiko-sosyal ihtiyaçlar ve özellikle bütün insan ihtiyaçları genellikle temel ihtiyaçlar olarak adlandırılırlar (Eysenck, ve ark. 1972). Deci ve Ryan (2000) tarafından ortaya atılan, öz itibarıyla kişilik ve motivasyon üzerine bir yaklaşım olduğu kabul edilen Öz Belirleme Kuramı; bireyler ve sosyal bağlam arasındaki etkileşimleri baz alarak davranış, deneyim ve gelişim hakkında çıkarımlarda bulunmakta, insanların, bu etkileşim sürecinde desteklenmeleri halinde olumlu, engellenmeleri durumunda olumsuz sonuçları olan evrensel nitelikte ve doğuştan gelen özerklik, yeterlik ve ilişkili olma şeklinde sıralanan üç temel psikolojik gereksinime atıfta bulunmaktadır. Kurama göre (Ryan ve Deci, 2000; Andersen, 2000); söz konusu ihtiyaçların karşılanması, bireylerin büyümeleri, bütünleşmeleri, gelişimleri, ruh sağlıkları ve iyi olmaları için gerekli olmaktadır.

Öz-Belirleme Kuramı'nda temel psikolojik ihtiyaçlar; "özerklik, yeterlik ve ilişkili olma" olarak üç tanedir. Özerklik gereksinimi, bireylerin bulunacağı etkinliklerde, kendilerini zorunda bırakılmış gibi hissetmek yerine, seçim yapma şanslarının olduğunu, kendilerine sunulan bu şansı değerlendirdiklerini hissetmeleriyle ilgilidir (Deci ve ark. 2001). Ryan ve Brown (2003) özerklik gereksinimini, bireyin özgür iradesini kullanarak, kendi kendine karar vermesi ve davranışlarda inisiyatif kullanmayı deneyimlemesi ifadeleriyle açıklamaktadırlar. Bir diğer anlatımla, özerklik (Deci ve Ryan, 1985; Ryan ve Deci, 2000); bireyin kendi davranışlarını tamamıyla kabul etmesi, onaylaması ve davranışlarının arkasında durmasıdır.

Bireyin çevresini iyi bir şekilde etkileme isteği ve çevreyle etkin bir biçimde etkileşimde bulunma kapasitesi olarak yorumlanan yeterlik gereksinimi, kişinin çevresiyle etkileşiminin, öğrenmelerinin ve ayrıca gösterdiği uyumun toplamı olarak da açıklanmaktadır. Yeterlik gereksiniminin karşılanmasının; bireyin istenen sonuçları ortaya çıkarma sürecinde kendini yeterli hissetmesinin mümkün olabileceği ifade edilmektedir (Kowal ve Fortier, 1999; Deci ve Ryan, 1985; Milyavskaya ve ark, 2009; Sheldon ve Kriger, 2007).

Andersen'e (2000) göre, ilişkili olma ihtiyacı; karşılıklı saygıyı, özeni ve başkalarına ilişkin güven duygusunu gerektirmekte ve duyarlılığı, sıcaklığı ve duygusal kabulü içermektedir. Bu ihtiyaç, bireyin yaşamındaki önemli kişilerle yakın ve bağlantılı olması, ilişkilerinde destek ve doyum hissetmesi, çevresi tarafından olduğu gibi kabul edilmesi ve çevreden gelen duygusal destek, yardım ve önerilere güvenmesi (Vlachopoulos ve Michailidou, 2006; Ntoumanis, Edmunds ve Duda, 2009) gibi içerikleri de kapsamaktadır.

İnsan; fizyolojik ve psikolojik dengesini (homeostazi) sürdürmek için bu ihtiyaçları tatmin etmek zorundadır. Bu nedenle; ihtiyaç tatmin edildiğinde haz ve doyum, tatmin edilmediği zaman ise acı ve üzüntü veren bir duygu olup bu tatminsizlik daha ileriki boyutlarda sadece acı ve üzüntü veren bir duygu olarak kalmayıp depresyonu doğurabilir (Bayraktar, 2011).

Temel psikolojik ihtiyaç kavramlarına bağlı olarak kaygı ve motivasyon dayanaklarına dikkat etmek, öğretmenler, antrenörler, idareciler ve ebeveynler gibi rolü diğer kişileri motive ve kontrol etmek

olanlar için öncelikle önemlidir. Bu ihtiyaçlar her nasılsa engellendiğinde motivasyon ve performans çeşitli şekillerde etkilenir (Deci, ve Ryan, 1987).

Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim bakanlığının raporlarında yeni tip koronavirüs ile ilgili aşağıdaki tanımlamalar yer almaktadır;

Yeni Koronavirüs (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür (T.C Sağlık Bakanlığı, 2020).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından uzatılması mümkün olmak ile birlikte üniversitelerin üç hafta tatil edilmesi isabetli bulundu. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğrenciler, öğretmenler ve velilerin sağlığı için ülke genelindeki bütün okulların ikinci haftadan itibaren uzaktan eğitim sürecinin işlemesi ile birlikte iki hafta süreyle tatil edilmesi kararlaştırıldı (Milli Eğitim Raporu, Mart 2020).

Tiyatro, sinema, gösteri merkezi, konser salonu, nişan/düğün salonu, çalgılı/müzikli lokanta/kafe, gazino, birahane, taverna, kahvehane, kiraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, nargile kafe, internet salonu, internet kafe, her türlü oyun salonları, her türlü kapalı çocuk oyun alanları (alışveriş merkezi ve lokanta içindekiler dahil), çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüzme havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezlerinin faaliyetleri yayımlanan T.C İçişleri Bakanlığı Genelgesi (16.03.2020) ile geçici süreliğine durdurulmuştur.

Bu tedbirler kapsamında öğrencilerin evde kalması ve sosyal izolasyon kurallarına bağlı kalması istenmiştir. Dolayısıyla evlerinde kalan yükseköğretim öğrencilerinin fizyolojik ve psikolojik olarak ihtiyaçlarını tam anlamıyla yerine getirememeleri durumlarını ortaya çıkarmıştır.

Temelinde uygulama eğitimi alan Spor bilimleri fakültelerindeki öğrencilerin, koronavirüs tedbirleri uygulamalı eğitimlerini ve sosyal yaşamlarını kısıtlamaktadır. Bu durum fizyolojik ihtiyaçlarının yanında, psikolojik ihtiyaçlarını karşılayamayan spor bilimleri öğrencilerinin psikolojik iyi olma, ait olma ve sevgi ihtiyacı güdülerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

İnsanların karşılamaya çalıştığı temel ihtiyaçlardan olan temel psikolojik ihtiyaçları birçok psikolojik faktörler ve değişkenler etkileyebilmektedir. Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı; Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının farklı değişkenler açısından belirlenmesidir.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir” (Karasar, 2018:109).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim gören 189 erkek 87 kadın toplam 276 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği

Deci ve Ryan (2000) tarafından oluşturulmuş ve Kesici ve ark. (2003), tarafından Türkçe 'ye uyarlaması yapılmıştır. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği 21 maddeden oluşmaktadır. Çok Doğru ve Hiç Doğru Değil (1) arasında değişen 5 dereceli Liket tipi bir ölçektir. Özerklik ihtiyacı, yeterlik ihtiyacı ve ilişkili olma ihtiyacı olmak üzere üç alt ölçeği vardır. Ölçeğin güvenilirliğini belirten iç tutarlık katsayıları özerklik ihtiyacı için 0.73, yeterlik ihtiyacı için 0.61 ve ilişkili olma ihtiyacı için 0.73'dür. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0.76 bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının maddeleri; Özerklik ihtiyacı: 1, 4, 8, 11, 14, 17, 20. maddeler. Yeterlik ihtiyacı: 3, 5, 10, 13, 15, 19. maddeler. Özerklik ihtiyacı: 2, 6, 7, 9, 12, 16, 18, 21. maddelerdir. Bu çalışma için ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur.

Koronavirüs kapsamında evde geçirilen 12 haftalık (Mart- Haziran) süreç değerlendirilmeye alınmıştır. Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim gören öğrencilerin koronavirüs kapsamında evde kalmaları sebebiyle veriler online (Google form) toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programından faydalanılmıştır. Demografik özelliklerinin analizinde Frekans, yüzde, ikili gruplarda Independent Samples T Test, çoklu gruplarda ise One-Way Anova testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde; çalışmada yer alan değişkenlerin yüzde, frekansları ve değişkenlerin temel psikolojik ihtiyaçları ile (Independent Samples T Test- One- Way ANOVA test) karşılaştırma sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	189	68.5
	Kadın	87	31.5
Spor Yılı	1-5 yıl	55	19.9
	6-10 yıl	134	48.2
	11-20 yıl	87	31.9
Millilik Durumu	Evet	51	18.5
	Hayır	225	81.5
Evde Nasıl Zaman Geçirdiği	Egzersiz yaparak	42	76.7
	Film izleyerek	59	15.5
	Tv izleyerek	14	4.9
	Sosyal medya	139	2.9
	Kitap okuyarak	22	100
Beslenme Düzeni	Bir öğün	9	3.3
	İki öğün	149	54.0
	Üç öğün	87	31.5
	Dört ve üzeri öğün	31	11.2
Yaşadığı Yer	Büyükşehirin Merkezi	64	23.2
	Büyükşehirin İlçesi	76	27.5
	Büyükşehirin Köyü/Kasabası	8	2.9
	Şehrin Merkezi	72	26.1
	Şehrin ilçesi	35	12.7
	Şehrin Köyü/Kasabası	21	7.6
Evde Uyku Düzeni	3-5 saat	15	5.4
	6-8 saat	190	68.8
	9 ve üzeri saat	71	25.7
	Toplam	276	100

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması Independent Samples T Testi Sonuçları

Cinsiyet		N	M	S.D	t	p
Özerklik	Erkek	189	16.4815	4.69789	-1.742	.083
	Kadın	87	17.5517	4.83389		
Yeterlik	Erkek	189	13.6190	3.74633	-1.958	.051
	Kadın	87	14.5517	3.51991		
İlişki	Erkek	189	18.8995	5.17723	-.746	.456
	Kadın	87	19.4023	5.25282		
Toplam Tutum	Erkek	189	49.0000	11.25809	-1.753	.081
	Kadın	87	51.5057	10.51895		

Tablo 2 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren kadın ve erkek öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 3. Milli Sporcü Durum değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması Independent Samples T Testi Sonuçları

	Milli sporcü durumu	N	M	S.D	t	p
Özerklik	Evet	51	17.0000	5.33292	.301	.764
	Hayır	225	16.7778	4.63049		
Yeterlik	Evet	51	14.2941	3.28204	.815	.416
	Hayır	225	13.8267	3.78451		
İlişki	Evet	51	19.7255	4.64361	1.016	.311
	Hayır	225	18.9067	5.31215		
Toplam Tutum	Evet	51	51.0196	10.96812	.878	.381
	Hayır	225	49.5111	11.10185		

Tablo 3 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin milli sporcü durumu değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 4. Spor Yapma Süresi değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması One- Way ANOVA testi Sonuçları

	Spor Yapma Süresi	N	M	S.D	f	p	Fark(Tukey)
Özerklik	1-5 YIL	55	15.6364	4.24423	4.652	.010	*C > A
	6-10 YIL	133	16.5414	4.29325			
	11-20 YIL	88	17.9773	5.48347			
	Total	276	16.8188	4.75851			
Yeterlik	1-5 YIL	55	14.0545	3.55600	.884	.414	
	6-10 YIL	133	13.6165	3.22566			
	11-20 YIL	88	14.2727	4.38840			
	Total	276	13.9130	3.69565			
İlişki	1-5 YIL	55	18.0727	4.61822	2.714	.068	
	6-10 YIL	133	18.8195	4.67721			
	11-20 YIL	88	20.0341	6.10530			
	Total	276	19.0580	5.19688			
Toplam Tutum	1-5 YIL	55	47.7636	9.67808	3.577	.029	*C > B ve A
	6-10 YIL	133	48.9774	9.27808			
	11-20 YIL	88	52.2841	13.74476			
	Total	276	49.7899	11.07295			

*A=1-5 yıl, B=6-10 yıl, C=11-20

Tablo 4 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin spor yapma süresi değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda 11-20 yıl spor yapanlar ile 1-5 yıl spor yapanlar arasında 11-20 yıl spor yapanlar, toplam tutum puanlarında ise 11-20,6-10 ve 1-5 yıl spor

yapanlar arasında 11-20 yıl spor yapanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0.05$). Yeterlik ve ilişki alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 5. Evde nasıl Zaman geçirdiği değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması One- Way ANOVA testi Sonuçları

Evde Nasıl Zaman Geçirdiği		N	M	S.D	f	p	Fark (Tukey)
Özerklik	Egzersiz Yaparak	42	19.2381	5.10767	3.430	.009	*A > B. D. E
	Film İzleyerek	59	16.0847	4.71713			
	Tv İzleyerek	14	16.9286	3.14922			
	Sosyal Medya	139	16.4532	4.80824			
	Kitap Okuyarak	22	16.4091	3.43177			
	Total	276	16.8188	4.75851			
Yeterlik	Egzersiz Yaparak	42	15.0952	4.48199	1.456	.216	
	Film İzleyerek	59	13.8983	3.49233			
	Tv İzleyerek	14	13.7143	2.64367			
	Sosyal Medya	139	13.5468	3.74983			
	Kitap Okuyarak	22	14.1364	2.33596			
	Total	276	13.9130	3.69565			
İlişki	Egzersiz Yaparak	42	20.0952	4.76680	1.349	.252	
	Film İzleyerek	59	19.6441	5.71979			
	Tv İzleyerek	14	17.2143	5.25033			
	Sosyal Medya	139	18.6115	5.07696			
	Kitap Okuyarak	22	19.5000	5.05917			
	Total	276	19.0580	5.19688			
Toplam Tutum	Egzersiz Yaparak	42	54.4286	11.72270	2.397	.051	
	Film İzleyerek	59	49.6271	11.47846			
	Tv İzleyerek	14	47.8571	7.64458			
	Sosyal Medya	139	48.6115	11.17808			
	Kitap Okuyarak	22	50.0455	7.82838			
	Total	276	49.7899	11.07295			

*A= egzersiz yaparak, B= film izleyerek, C= tv izleyerek, D=sosyal medya, E=kitap okuyarak

Tablo 5 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin evde nasıl zaman geçirdiği değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda egzersiz yaparak, Film izleyerek, sosyal medya ve kitap okuyarak zaman geçiren öğrenciler arasında egzersiz yaparak zaman geçirenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$). Yeterlik ilişki ve toplam tutum alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 6. Evde beslenme düzeni değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması One- Way ANOVA testi Sonuçları

Evde Beslenme Düzeni		N	M	S.D	f	p
Özerklik	Bir Öğün	9	15.8889	3.75648	.211	.889
	İki Öğün	149	16.9732	4.87402		
	Üç Öğün	87	16.6322	4.69318		
	Dört Ve Üzeri Öğün	31	16.8710	4.79404		
	Total	276	16.8188	4.75851		
Yeterlik	Bir Öğün	9	14.7778	4.86769	.477	.699
	İki Öğün	149	13.7919	3.34760		
	Üç Öğün	87	13.8276	3.97436		
	Dört Ve Üzeri Öğün	31	14.4839	4.20215		
	Total	276	13.9130	3.69565		
İlişki	Bir Öğün	9	17.6667	5.31507	.721	.540
	İki Öğün	149	19.0671	5.17878		
	Üç Öğün	87	18.8046	4.94114		
	Dört Ve Üzeri Öğün	31	20.1290	5.98187		
	Total	276	19.0580	5.19688		
Toplam Tutum	Bir Öğün	9	48.3333	9.56556	.357	.784

İki Öğün	149	49.8322	10.76493
Üç Öğün	87	49.2644	11.23477
Dört Ve Üzeri Öğün	31	51.4839	12.71186
Total	276	49.7899	11.07295

Tablo 6 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin evde beslenme düzeni değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları arasında tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Tablo 7. Yaşadığı yer değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması One- Way ANOVA testi Sonuçları

	Yaşadığı yer	N	M	S.D	f	p	Fark (Tukey)
Özerklik	Büyükşehirin Merkezi	64	17.0781	4.11850	2.802	.017	*C > F *D > F
	Büyükşehirin İlçesi	76	16.4737	4.87298			
	Büyükşehirin Köyü/Kasabası	8	20.0000	3.42261			
	Şehrin Merkezi	72	17.5833	5.09557			
	Şehrin İlçesi	35	16.4857	5.33783			
	Şehrin Köyü Kasabası	21	14.0000	2.96648			
	Total	276	16.8188	4.75851			
Yeterlik	Büyükşehirin Merkezi	64	14.0469	3.74348	2.645	.024	*C > F
	Büyükşehirin İlçesi	76	14.1842	4.13347			
	Büyükşehirin Köyü/Kasabası	8	16.5000	4.44008			
	Şehrin Merkezi	72	14.1528	3.39287			
	Şehrin İlçesi	35	13.2857	3.53613			
	Şehrin Köyü Kasabası	21	11.7619	1.33809			
	Toplam	276	13.9130	3.69565			
İlişki	Büyükşehirin Merkezi	64	19.5625	4.78714	2.773	.018	*C > F
	Büyükşehirin İlçesi	76	19.6184	5.07534			
	Büyükşehirin Köyü/Kasabası	8	23.2500	4.46414			
	Şehrin Merkezi	72	18.7361	5.79459			
	Şehrin İlçesi	35	18.2286	4.64052			
	Şehrin Köyü Kasabası	21	16.3810	4.65270			
	Total	276	19.0580	5.19688			
Toplam Tutum	Büyükşehirin Merkezi	64	50.6875	10.41348	3.837	.002	*A > F *B > F *C > F *D > F
	Büyükşehirin İlçesi	76	50.2763	11.56961			
	Büyükşehirin Köyü/Kasabası	8	59.7500	10.84633			
	Şehrin Merkezi	72	50.4722	11.07462			
	Şehrin İlçesi	35	48.0000	11.00000			
	Şehrin Köyü Kasabası	21	42.1429	6.94468			
	Toplam	276	49.7899	11.07295			

*A= Büyükşehirin Merkezi, B= Büyükşehirin İlçesi, C= Büyükşehirin Köyü/Kasabası, D= Şehrin Merkezi, E= Şehrin İlçesi, F= Şehrin Köyü Kasabası

Tablo 7 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin yaşadığı yer değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda büyükşehirin köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehirin Köy/kasabası, şehrin merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında şehrin merkezi lehine, yeterlik ve ilişki alt boyutlarında büyükşehirin köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehirin Köy/kasabası lehine, Toplam tutum puanlarında ise Büyükşehirin merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehirin merkezi, Büyükşehirin ilçesi ile Şehrin köy/kasabası arasında büyükşehirin ilçesi, Büyükşehirin köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında büyükşehirin köy/kasabası, şehrin merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında şehrin merkezi lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p < 0,05$).

Tablo 8. Evde Uyku Düzeni değişkenine göre Temel Psikolojik İhtiyaçlarının karşılaştırılması One- Way ANOVA testi Sonuçları

	Evde Uyku Düzeni	N	M	S.D	f	p	Fark (Tukey)
Özerklik	3-5 Saat	15	21.0667	5.86109	6.616	.002	*A > B, C
	6-8 Saat	190	16.5263	4.72266			
	9 Ve Üstü Saat	71	16.7042	4.21356			
	Total	276	16.8188	4.75851			
Yeterlik	3-5 Saat	15	14.6000	4.20544	2.440	.089	
	6-8 Saat	190	13.5842	3.61811			
	9 Ve Üstü Saat	71	14.6479	3.71906			
	Total	276	13.9130	3.69565			
İlişki	3-5 Saat	15	21.9333	7.67618	3.442	.033	*A > B
	6-8 Saat	190	18.6211	5.02834			
	9 Ve Üstü Saat	71	19.6197	4.84139			
	Total	276	19.0580	5.19688			
Toplam Tutum	3-5 Saat	15	57.6000	15.67892	5.155	.006	*A > B
	6-8 Saat	190	48.7316	10.91364			
	9 Ve Üstü Saat	71	50.9718	9.66433			
	Total	276	49.7899	11.07295			

*A=3-5 Saat, B=6-8 Saat, C=9 Ve Üstü Saat

Tablo 8 incelendiğinde 12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin evde uyku düzeni değişkenine göre özerklik alt boyutunda, 3-5 saat ile 6-8 ve 9 ve üzeri saat uyuyanlar arasında 3-5 saat lehine, ilişki ve toplam tutum alt boyutlarında 3-5 saat ile 6-8 saat arasında 3-5 saat uyuyan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p < 0.05$).

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada, Covid-19 kapsamında evde zaman geçiren Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada elde edilen verilerin analizleri sonucunda; katılımcıların cinsiyet değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Öner'in (2019) yapmış olduğu çalışmada; Araştırma değişkenlerinin cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere bağımsız gruplar için t-testi yapılmış, analizler sonucunda, araştırmada ele alınan değişkenlerin cinsiyet açısından farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$). Kaya ve Sarı (2016) yapmış oldukları çalışmada temel psikolojik ihtiyaçlar puanlarında özerklik ve İlişki alt boyutlarında erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark görememişlerdir. Bunun nedenini; Covid-19 döneminde evde zaman geçiren ve çalışma grubumuzda yer alan kadın ve erkek öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları arasında fark görülmemesi günümüz teknoloji dünyasında bireylerin tüm iletişim araçlarına sahip oldukları ve bilgiye kolay ulaşabildikleri olarak düşünülebilir.

12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin yaşadığı yer değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda büyükşehrin köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehrin

Köy/kasabası, şehrin merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında şehrin merkezi lehine, yeterlik ve ilişki alt boyutlarında büyükşehir köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehir Köy/kasabası lehine, Toplam tutum puanlarında ise Büyükşehir merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında Büyükşehir merkezi, Büyükşehir ilçesi ile Şehrin köy/kasabası arasında büyükşehir ilçesi, Büyükşehir köy/kasabası ile şehrin köy/kasabası arasında büyükşehir köy/kasabası, şehrin merkezi ile şehrin köy/kasabası arasında şehrin merkezi lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Bayraktar'ın (2011) de yapmış olduğu çalışmada; sosyal çevre değişkenine göre güreş eğitim merkezindeki sporcuların temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ihtiyacı arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varmıştır. Bu farklılık sonucunda sosyal çevre değişkeni köy olanların ilçe, il ve büyükşehir olanlara göre özerklik ihtiyacının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yeterlik ve ilişki ihtiyaçları arasında köy, ilçe, il ve büyükşehirde yaşayanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya koymuştur. Bayraktar'ın (2011) bulguları ile bu çalışmanın bulguları paralellik göstermemektedir.

12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin spor yapma süresi değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda 11-20 yıl spor yapanlar ile 1-5 yıl spor yapanlar arasında 11-20 yıl spor yapanlar, toplam tutum puanlarında ise 11-20,6-10 ve 1-5 yıl spor yapanlar arasında 11-20 yıl spor yapanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$). Yeterlik ve ilişki alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Şeker'in (2017) yapmış olduğu çalışmada kaç yıldır spor yapıyor değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmıştır. Yine Güner ve Kılınç'ın (2019) yapmış oldukları çalışmada; Doğa Sporları Yapanların Temel Psikolojik İhtiyaçlarının deneyimleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmediği sonucuna varmışlardır.

12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin milli sporcu durumu değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Bilge (1990) tarafından milli sporcu olanlarla olmayanlar arasında yapılan çalışmada özerklik ihtiyacı yönünden bir farklılık bulunmamıştır.

12 haftalık covid süresinde evde zaman geçiren spor bilimleri öğrencilerin evde nasıl zaman geçirdiği değişkenine göre, Özerklik alt boyutunda egzersiz yaparak, Film izleyerek, sosyal medya ve kitap okuyarak zaman geçiren öğrenciler arasında egzersiz yaparak zaman geçirenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$). Yeterlik ilişki ve toplam tutum alt boyutlarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Evde beslenme düzeni değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçları arasında tüm alt boyutlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Evde uyku düzeni değişkenine göre özerklik alt boyutunda, 3-5 saat ile 6-8 ve 9 ve üzeri saat uyuyanlar arasında 3-5 saat lehine, ilişki ve toplam tutum alt boyutlarında 3-5 saat ile 6-8 saat arasında 3-5 saat uyuyan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0,05$).

Sonuç olarak; 12 haftalık covid-19 tedbirleri kapsamında evde kalan spor bilimleri öğrencilerinin, beslenme düzeni milli olma durumu ve cinsiyet değişkenleri ile temel psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı bir fark görülmezken, spor yapma süresi, evde zaman geçirme durumu, yaşadığı yer ve uyku düzeni değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar görülmüştür.

Kaynaklar

- Andersen, S. (2000). "Fundamental Human Needs: Making Social Cognition Relevant", *Psychological Inquiry*, 11 (4), pp. 269-276.
- Bayraktar, G. (2011). "Güreş Eğitim Merkezlerindeki Güreşçilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Depresyon Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IX (1) 15-23
- Bilge, F. (1990). Sporcuların Psikolojik İhtiyaçları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deci, E. L & Ryan, R. M. (1987). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., Ryan, R. M., Gagné, M., Leone, D. R., Usunov, J. ve Kornazheva, B. P. (2001). Need satisfaction, motivation, and well-being in the work organizations of a former Eastern Bloc country. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(8), 930-942.
- Eysenck, H. J., W. Arnold, R. Meili. (1972). *Encyclopedia of Psychology*. Fontana/Collins.
- Gürer, B. ve Kılınç, Z. (2019). Doğa sporları yapanların temel psikolojik ihtiyaçlarının zihinsel dayanıklılığa etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (2), 222-233.
- Karasar, N. (2018). Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler. Nobel, Ankara.
- Kaya, E ve Sarı, İ. (2016). Lise Öğrencilerinde Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmininin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(44).941.942.
- Kesici, Ş., Ö. Üre, Bozgeyikli, H. ve Sünbül, A.M. (2003). Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği, VII. Ulusal PDR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, Malatya.
- Kowal, J. ve Fortier, M. (1999). Motivational determinants of flow: contributions from self-determination theory. *Journal Of Social Psychology*, 139(3), 355-369.
- Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being* (Second Edition). New York :Van Nostrand Reinhold.
- Milli Eğitim Raporu, Mart 2020).
- Milyavskaya, M., Gingras, I., Mageau, G. A., Koestner, R., Gagnon, H., Fang, J. ve Boiche, J. (2009). Balance across contexts: Importance of balanced need satisfaction across various life. *Personality and Social Psychology*, 38, 1031-1045.
- Ntoumanis, N., Edmunds, J. ve Duda, J. L. (2009). Understanding the coping process from a self-determination theory perspective. *British Journal of Health Psychology*, 14, 249-260.
- Öner, Ç. (2019) Egzersiz Katılımcılarının Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Mental İyi Oluşlarının İncelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*. 2. (2). 159-174.
- Ryan, R. M. ve Brown, K. W. (2003). Why we don't need self-esteem: On fundamental needs, contingent love, and mindfulness. *Psychological Inquiry*, 14, 71-76.
- Ryan, R. M., Deci E. L. (2000) "Self-Determination Theory And The Facilitation Of İntrinsic Motivation, Social Development, And WellBeing", *American Psychologist*, 55, pp. 68-78.
- Sarı, İ., Yenigün, O., Altıncı, E. ve Öztürk, A. (2011). Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmininin Genel Öz Yeterlik ve Sürekli Kaygı Üzerine Etkisi (Sakarya Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü Örneği), *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IX (4) 149-156
- Sheldon, K. M. ve Krieger, L. S. (2007). Understanding the negative effects of legal education on law students: A longitudinal test of self-determination theory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 883-897.

Şeker, R. (2017). Elit Sporcularda Hedef Yöneliminin, Temel Psikolojik İhtiyaçlar İle Başarısızlık Korkusu Üzerine Etkisi. Hitit Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yayımlanmış Doktora tezi. Çorum.

T.C. Sağlık Bakanlığı, Covid-19 Rehberi, Mart 2020.

Vlachopoulos, S. P. ve Michailidou, S. (2006). Development and initial validation of a measure of autonomy, competence, and relatedness in exercise: The basic psychological needs in exercise scale. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 103, 179-201.

Makale Alıntısı

Tiryaki, K., Pehlivan, M & Kaya, H.B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Tedbirleri Kapsamında Evde Kalan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Belirlenmesi (Düzce Üniversitesi Örneği) [Determining the Basic Psychological Needs of the Faculty of Sports Sciences Students Staying at Home within the Scope of Coronavirus (Covid-19) Measures (Düzce University Example)] *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (3), 43-53.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.